

УДК351.504(4)

Система органів державного управління охороною навколишнього середовища в Україні та можливість її адаптації до європейських вимог

Л.Л. ПРОКОПЕНКО, Н.Л. ТІШКОВА

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Дніпропетровськ, Україна, E-mail: l.l.prokopenko@mail.ru

Авторське резюме

Проаналізовано систему державного управління охороною навколишнього природного середовища в Україні, особлива увага приділена висвітленню завдань Міністерства екології та природних ресурсів України, наведено повноваження інших органів державного управління з регулювання відносин щодо охорони навколишнього середовища. На основі аналізу дається оцінка проведених в останні роки реформ державного управління в частині оптимізації системи центральних органів виконавчої влади. Висвітлено базові принципи європейської системи екологічного управління, на основі яких проведено порівняння та оцінено можливості приведення національної системи державного управління охороною навколишнього природного середовища до європейських вимог. Виявлено критерії, що стримують процес ідентифікації національної та європейської систем екологічного управління. Значне місце відведено питанню децентралізації влади та передачі повноважень місцевим органам влади.

Ключові слова: державне управління охороною навколишнього середовища, система органів державного управління, базові принципи, децентралізація влади, державні інституції, громадське управління, європейська система екологічного управління.

System of public administration bodies of environmental protection in Ukraine and possibility of its adaptation to european requirements

L.L. PROKOPENKO, N.L. TISHKOVA

Dnipropetrovsk regional institute of public administration of National
academy for public administration under the President of Ukraine,
Dnipropetrovsk, Ukraine, E-mail: l.l.prokopenko@mail.ru

Abstract

Analyzed the system of system of public administration bodies of environmental protection in Ukraine, special attention is paid to lighting problems the Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine, given the powers of other government bodies to regulate relations in environmental protection. Based on the analysis assesses carried out in recent years, public administration reform in terms of optimization of the system of central executive bodies. Highlights the key principles of European environmental management system, based on which the comparison and evaluated the possibility of reducing the national system of state environmental management with European requirements. The authors identify the criteria, that hindering the identification of national and European environmental management systems. Considerable space is devoted to decentralization and devolution of power to local authorities.

Keywords: state environmental management, system of public administration bodies, basic principles of power decentralization, public institutions, public management, European environmental management system.

© Л.Л. Прокопенко, Н. Л. Тішкова, 2014

Постановка проблеми. Здебільшого критичний стан навколишнього природного середовища в Україні, особливо в індустріально розвинутих регіонах, свідчить про неефективність та недосконалість системи державного управління в галузі охорони довкілля. У сучасних умовах для вирішення завдань охорони природного середовища, узгодження стратегічних та оперативних дій України з країнами ЄС великого значення набуває адаптація національної системи державного екологічного управління до європейських вимог, що актуалізує потребу вивчення відповідного досвіду країн Європейського Союзу.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемам державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища присвячено широке коло праць, серед яких можна назвати публікації І. Гриценка, Т. Іванової, В. Кравців, О. Лазор, В. Мариненка та ін. Проте ряд питань досі залишається малодослідженим, зокрема недостатньо вивчено питання модернізації системи державного управління охороною довкілля, зокрема її адаптація до європейських стандартів.

Мета дослідження. Метою статті є аналіз діяльності системи органів державного управління охороною навколишнього природного середовища в Україні та можливість її приведення до європейських норм.

Виклад основного матеріалу. В Україні існує система органів управління в галузі охорони навколишнього середовища – це юридично самостійні державні, самоврядні й громадські інституції, уповноважені здійснювати організаційно-розпорядчі, координаційні, консультативні, організаційно-експертні, контрольні та інші функції в галузі забезпечення екологічної безпеки, ефективного використання природних ресурсів і охорони навколишнього природного середовища [1, с. 303 – 304].

Державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища відповідно до законодавства України здійснюють Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів

України, спеціально уповноважені державні органи, а також місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування. Органи державного управління з регулювання відносин щодо охорони навколишнього природного середовища наділені відповідними повноваженнями.

Зокрема, за Конституцією України Президент: забезпечує національну безпеку, складовою якої є екологічна безпека; очолює Раду національної безпеки і оборони України, головним завданням якої є координація та контроль діяльності органів виконавчої влади у сфері національної безпеки; оголошує у разі необхідності окремі місцевості України зонами надзвичайної екологічної ситуації та інше [2].

Верховна Рада України, як єдиний орган законодавчої влади в Україні: визначає основні напрямки державної політики в галузі охорони навколишнього природного середовища; затверджує державні екологічні програми; визначає правові основи регулювання відносин у галузі охорони навколишнього природного середовища; затверджує укази Президента України про оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації [3, ст. 13].

Кабінет Міністрів України, як вищий орган у системі органів виконавчої влади, відповідає за реалізацію визначеної Верховною Радою України державної екологічної політики; забезпечує розробку державних цільових, міждержавних екологічних програм; координує діяльність міністерств, відомств, інших установ та організацій України з питань охорони навколишнього природного середовища; визначає порядок розробки та затвердження екологічних нормативів, лімітів використання природних ресурсів, викидів і скидів забруднюючих речовин у навколишнє середовище; встановлює порядок утворення і використання коштів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища та затверджує перелік природоохоронних заходів; приймає рішення щодо організації нових об'єктів природно-заповідного фонду тощо [3, ст. 17].

Центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, є Міністерство екології та природних ресурсів України. Відповідно до Закону «Про охорону навколишнього природного середовища» воно:

- формує та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів;

- здійснює державну екологічну експертизу стосовно об'єктів, рішення щодо затвердження (схвалення) яких приймається Кабінетом Міністрів України;

- організує моніторинг навколишнього природного середовища, створює і забезпечує роботу мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації;

- затверджує нормативи, правила, бере участь у розробці стандартів щодо регулювання використання природних ресурсів і охорони навколишнього природного середовища від забруднення та інших шкідливих впливів;

- керує заповідною справою, веде Червону книгу України;

- координує роботу інших спеціально уповноважених органів державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів;

- здійснює міжнародне співробітництво з питань охорони навколишнього природного середовища (вивчення, узагальнення і поширення міжнародного досвіду в цій галузі, організація виконання зобов'язань України відповідно до міжнародних угод з питань охорони навколишнього природного середовища);

- видає документи дозвільного характеру та ін. [3, ст. 20,20-1].

Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, є Державна екологічна інспекція України. Вона:

- організує і здійснює у межах ком-

петенції державний нагляд (контроль) за додержанням центральними органами виконавчої влади та їх територіальними органами, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами – нерезидентами вимог природоохоронного законодавства;

- обмежує чи зупиняє (тимчасово) діяльність підприємств і об'єктів незалежно від їх підпорядкування та форми власності, якщо їх експлуатація здійснюється з порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

- складає протоколи та розглядає справи про адміністративні правопорушення, накладає адміністративні стягнення у випадках, передбачених законом;

- пред'являє претензії про відшкодування збитків і втрат, заподіяних державі в результаті порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

- вносить в установленому порядку до органів державної влади та органів місцевого самоврядування вимоги щодо приведення у відповідність із законодавством прийнятих ними рішень у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання, відтворення та охорони природних ресурсів тощо [3, ст. 20-2].

Слід зазначити, що до 2012 р. діяло Міністерство охорони навколишнього природного середовища України, до складу якого входила Державна екологічна інспекція України, та було головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища. Але Указом Президента України від 9 грудня 2010 р. №1085 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» та постановою Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2011

р. №1074 «Про затвердження Порядку здійснення заходів, пов'язаних з утворенням, реорганізацією або ліквідацією міністерств, інших центральних органів виконавчої влади» були внесені суттєві зміни.

По-перше, після реорганізації Міністерства охорони навколишнього природного середовища України були утворені Міністерство екології та природних ресурсів України, Державна екологічна інспекція та Державна служба геології та надр України. Це, в свою чергу, вплинуло на розподіл повноважень, а саме – значне скорочення функцій Міністерства (в частині державного контролю за охороною та використанням природних ресурсів України та додержанням вимог природоохоронного законодавства) [4; 5].

Подібна ситуація вже мала місце на територіальному рівні: наказом Мінприроди України від 12 грудня 2006 р. № 540 «Про реорганізацію територіальних органів Мінприроди» було прийнято рішення про виділення екологічних інспекцій із складу Державних управлінь охорони навколишнього природного середовища в областях і утворення Державних екологічних інспекцій в областях як окремих спеціальних підрозділів Мінприроди України. Таке рішення приймалося з метою розмежування функцій управління і регулювання в сфері охорони навколишнього природного середовища та державного контролю за додержанням вимог природоохоронного законодавства. Проте ці зміни відбувались лише на територіальному рівні і не торкались центрального. Така невідповідність не сприяла поліпшенню та вдосконаленню роботи територіальних органів Мінприроди України, і, як показала практика, внесла певні протиріччя та неузгодженість дій при реалізації державної політики на регіональному рівні. Доцільніше було б розпочати таку реформу з центрального рівня, а не з територіального.

По-друге, Указом Президента України від 9 грудня 2010 р. затверджувалась нова схема взаємодії центральних органів виконавчої влади, а саме на Міністра

екології та природних ресурсів України покладалось спрямування та координація діяльності: Державної служби геології та надр України; Державного агентства водних ресурсів України; Державного агентства екологічних інвестицій України; Державного агентства України з управління зоною відчуження; Державної екологічної інспекції України [4].

Подібне розширення повноважень міністра було закладено в практику починаючи з 2006 р., але не знаходило свого відображення на регіональному рівні, що вносило труднощі та ускладнювало роботу територіальних органів Мінприроди України.

Заходи з оптимізації центральних органів виконавчої влади не могли не позначитись на регіональному рівні. Постановою Кабінету Міністрів України від 13 березня 2013 р. № 159 «Про ліквідацію територіальних органів Міністерства охорони навколишнього природного середовища України» були ліквідовані як юридичні особи публічного права всі територіальні органи міністерства. В той же час при обласних державних адміністраціях були створені відповідні департаменти, але з більш обмеженими функціями (в частині дозвільної діяльності, здійснення державної екологічної експертизи, в питаннях відведення земельних ділянок та ін.). Як не парадоксально, але функції, якими обмежили регіональний рівень, розширили повноваження центрального – Міністерства екології та природних ресурсів України. Слід також звернути увагу, що структурні підрозділи Державної екологічної інспекції України залишились та здійснюють свої функції в усіх областях. Такі невідповідності негативно впливають на систему державного управління охороною навколишнього природного середовища [6].

Важливе місце в системі державного управління охороною навколишнього природного середовища посідають місцеві органи виконавчої влади. Відповідно до ст. 21 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» місцева державна адміністрація в галузі охорони довкілля має наступні повноваження:

- розробляє та подає на затвердження радам регіональні екологічні програми, забезпечує їх виконання, звітує перед радою про їх виконання, вносить до відповідних органів пропозиції щодо державних програм;

- вживає заходи щодо відшкодування втрат, заподіяних унаслідок порушення природоохоронного законодавства підприємствами, установами, організаціями і громадянами;

- вносить пропозиції органам місцевого самоврядування щодо виділення територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

- інформує населення про екологічно небезпечні аварії та ситуації, стан довкілля, а також про заходи, що вживаються для його поліпшення, організує роботу з ліквідації наслідків екологічних аварій;

- вносить пропозиції про зупинення діяльності підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності у разі порушення ними законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

- здійснює інші повноваження [7, ст. 21].

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» (ст. 15) відповідальність за стан навколишнього природного середовища на своїй території покладена на місцеві ради, в цьому зв'язку і коло повноважень, які вони мають, досить велике. Основними питаннями, що входять до компетенції місцевих рад, є:

- реалізація екологічної політики України, екологічних прав громадян;

- видання дозволів на розміщення на своїй території підприємств, установ, організацій;

- затвердження з урахуванням екологічних вимог проектів планування і забудови населених пунктів, їх генеральних планів;

- затвердження місцевих екологічних програм, організація дослідження навколишнього природного середовища;

- видання дозволів на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення;

- контроль за виконанням природоохоронного законодавства;

- припинення господарської діяльності підприємств, установ та організацій місцевого підпорядкування у разі порушення ними законодавства про охорону навколишнього природного середовища та ін. [3, ст. 15].

До компетенції виконавчих і розпорядчих органів місцевих рад належить:

- реалізація рішень місцевих рад;

- координація діяльності місцевих органів управління, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності та підпорядкування;

- розробка місцевих екологічних програм;

- формування й використання коштів місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища;

- прийняття рішень про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення тощо [3, ст. 19].

Громадське управління в галузі охорони навколишнього середовища здійснюється громадськими об'єднаннями, якщо така діяльність передбачена їхніми статутами, зареєстрованими відповідно до законодавства України. Громадські природоохоронні об'єднання мають право:

- розробляти й пропагувати природоохоронні програми;

- утворювати громадські фонди охорони природи за погодженням із місцевими радами, за рахунок власних коштів і добровільної трудової участі членів громадських об'єднань виконувати роботи з охорони та відтворення природних ресурсів, поліпшення стану навколишнього природного середовища;

- брати участь у проведенні спеціально уповноваженими державними органами управління перевірок виконання підприємствами, установами та організаціями природоохоронних планів і заходів;

- проводити громадську екологічну експертизу, оприлюднювати її результати і передавати їх органам, уповноваженим приймати рішення;

- виступати з ініціативою проведен-

ня референдумів з питань, пов'язаних з охороною природи, використанням природних ресурсів та забезпеченням екологічної безпеки та інше [1, с. 310; 3, ст. 21]. Взагалі метою управління в галузі охорони навколишнього природного середовища в Україні є реалізація законодавства, контроль за додержанням вимог екологічної безпеки, забезпечення проведення ефективних і комплексних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, а також досягнення узгодженості дій громадських і державних органів у цій сфері [3, ст. 16]. Але чи є ці принципи та методи достатніми для того, щоб ідентифікувати національну систему екологічного управління з європейською.

Для проведення порівняння необхідно розглянути базові принципи, на яких ґрунтується європейська система екологічного управління і політики:

- регламентований розподіл екологічної відповідальності між державою, суспільством та бізнесом (корпораціями), задокументований у відповідних екологічних політиках;

- постійне оновлення та адаптація управлінського стилю до ситуативних змін методом «навчання у процесі виконання та діяльності»;

- постійне зміцнення довіри між суб'єктами екологічного управління (урядовими, громадськими, корпоративними, місцевими);

- прозорість і універсальність критеріїв відбору й оцінки інструментів екологічної політики на всіх ієрархічних рівнях управління;

- узгодженість інтересів за допомогою укладання добровільних екологічних угод як засіб подолання традиційних управлінських підходів, стимулювання екологічних інновацій;

- збалансованість адміністративно-контрольних і ринкових інструментів екологічного регулювання і стимулювання;

- передача повноважень охорони навколишнього природного середовища на регіональний та місцевий рівень [8].

В Україні ще не сформувалась національна система екологічного управління

в її європейській системній цілісності державного, громадського і корпоративного екологічного управління. Нині домінує система державного управління, повноваження і функції якої визначені Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища». Держава фактично «монополізувала» екологічну відповідальність, що призвело до послаблення відповідальності природокористувачів – суб'єктів господарювання і власників землі, основних фондів. Є певні суперечності між масштабами зміни власності (приватизації) і збереженням, домінуванням адміністративної відповідальності за екологічну шкоду. Цей визначальний чинник стримує процес формування національної системи екологічного управління на європейських засадах [8].

Крім того, не зроблено інвентаризації розбіжностей і невідповідностей законодавчої, нормативно-правової, інституційної та методологічної бази національної системи екологічного управління, розподілу повноважень, функцій між місцевими, регіональними та центральними органами влади [8].

Слід зазначити, що децентралізація екологічної політики в Європі почала проявлятися через децентралізацію повноважень ще у 80-х рр. XX ст. У деяких європейських країнах децентралізація набула вигляду передачі регіональним та місцевим органам влади повноважень у прийнятті рішень, а держава зберегла відповідальність за виконання рамкових умов екологічної безпеки. Держава зберегла лише незначні коригуючі функції в країнах з федеративним устроєм (Німеччина), а прийняття рішень повністю перейшло на регіональний рівень. Основними інструментами децентралізації у прийнятті рішень стали реформи системи державних субсидій для муніципалітетів (Норвегія, Фінляндія, Швеція). З часом децентралізація одержала статус норми [9].

Згідно з чинним законодавством України державне управління зорієнтоване на охорону навколишнього природного середовища. У більшості країн ЄС це прерогатива місцевих органів влади.

Панівна концепція екологічного управління центральних органів – запобігання забрудненню екосистем, гармонізація взаємодії суспільства і природи, відтворення екологічної рівноваги, екологічне оздоровлення та екологічна безпека. Тобто не природоохоронна, а природовідтворювальна [8].

Щодо громадського екологічного управління, то його слід спрямувати на гармонізацію взаємодії суспільства і природи, а також визначити спільну відповідальність держави й суспільства. Охорона навколишнього середовища має

бути пріоритетом громадськості, місцевих громад [8].

Висновки. Сучасна система державного управління охороною навколишнього природного середовища в Україні є неефективною та занадто централізованою. В таких умовах привести національну систему екологічного управління до європейських базових принципів не є можливим. Вкрай необхідним є проведення цілої низки реформ з орієнтацією на децентралізацію влади, а також приведення законодавчої бази до міжнародних норм.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Чистов С.М. Державне регулювання економіки: навч. посіб. / С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін. – 2-ге вид., доопрац. і доповн. – К.: КНЕУ, 2005. – 440 с.
2. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р.: зі змінами. – Режим доступу: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>
3. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 черв. 1991 р. № 1264-ХІІ: зі змінами. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
4. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 9 груд. 2010 р. №1085. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/1085/2010>
5. Про затвердження Порядку здійснення заходів, пов'язаних з утворенням, реорганізацією або ліквідацією міністерств, інших центральних органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 жовт. 2011 р. №1074. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-2011-p>
6. Про ліквідацію територіальних органів Міністерства охорони навколишнього природного середовища України: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 берез. 2013 р. № 159. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/159-2013>
7. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квіт. 1999 р. № 586-ХІV: зі змінами. – Режим доступу: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
8. Національна екологічна політика України: оцінка і стратегія розвитку (Документ підготовлено в рамках проекту ПРООН/ГЕФ «Оцінка національного потенціалу в сфері глобального екологічного управління в Україні»), 2007. – Режим доступу: http://www.un.org.ua/filesnational_ecology.pdf
9. Метлова Л.П. Риси моделей екологічної політики в часі та просторі/ Л.П. Метлова. – Режим доступу: http://www.econindustry.org/arhiv/.../st_29_4_pdf

REFERENCES:

1. Chystov S.M. Derzhavne rehuliuivannia ekonomiky: navch. posib. (Regulation). K.: KNEU, 2005. 440 p.
2. Konstytutsiia Ukrainy: pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 cherv. 1996 r.: zi zminamy (Constitution of Ukraine adopted at the Fifth Session of the Verkhovna Rada of Ukraine Jun 28. 1996). Mode of access: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>
3. Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha: Zakon Ukrainy vid 25 cherv. 1991 r. № 1264-KhII: zi zminamy (On Environmental Protection Law of Ukraine on Jun 25. 1991 № 1264-XII: with the changes). Mode of access: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
4. Pro optymizatsiiu systemy tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady: Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 9 hrud. 2010 r. №1085 (On the optimization of central executive bodies: the Decree of the President of Ukraine on Dec 9. 2010 number 1085). Mode of access: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/1085/2010>

5. Pro zatverdzhennia Poriadku zdiisnennia zakhodiv, poviazanykh z utvorenniam, reorhanizatsiieiu abo likvidatsiieiu ministerstv, inshykh tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20 zhovt. 2011 r. №1074 (Approving the exercise of activities related to the creation, reorganization or liquidation of ministries and other central executive bodies: Cabinet of Ministers of Ukraine on Oct 20. 2011 number 1074). Mode of access: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-2011-p>
6. Pro likvidatsiiu terytorialnykh orhaniv Ministerstva okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 berez. 2013 r. № 159 (Elimination on territorial bodies of the Ministry of Environmental Protection of Ukraine: Cabinet of Ministers of Ukraine of 13 March. 2013 № 159). Mode of access: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/159-2013>
7. Pro mistsevi derzhavni administratsii: Zakon Ukrainy vid 9 kvit. 1999 r. № 586-KhIV: zi zminamy (On Local State Administrations: The Law of Ukraine on Apr 9. 1999 № 586-XIV: as amended). Mode of access: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
8. Natsionalna ekolohichna polityka Ukrainy: otsinka i stratehiia rozvytku (Dokument pidhotovleno v ramkakh proektu PROON/HEF «Otsinka natsionalnoho potentsialu v sferi hlobalnoho ekolohichnoho upravlinnia v Ukraini»), 2007 (National Environmental Policy of Ukraine: Assessment and Development Strategy (Document prepared as part of the UNDP / GEF project «National Capacity Self-Assessment for Global Environment Management in Ukraine»), 2007). Mode of access: http://www.un.org.ua/filesnational_ecology.pdf
9. *Metlova L.P.* Rysy modelei ekolohichnoi polityky v chasi ta prostori (Metlov LP Your models of environmental policy in time and space). Mode of access: http://www.econindustry.org/arhiv/.../st_29_4_pdf

Прокопенко Леонід Львович – доктор наук з державного управління, професор
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної
академії державного управління при Президенті України
Адреса: 49044, м. Дніпропетровськ, вул. Гоголя, 29
E-mail: l.l.prokopenko@mail.ru

Тішкова Наталія Леонідівна – магістр
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної
академії державного управління при Президенті України
Адреса: 49044, м. Дніпропетровськ, вул. Гоголя, 29

Prokopenko Leonid Lvovich – doctor of public administration, Full Prof.
Dnepropetrovsk regional institute of public administration, the National academy of public
administration, office of the President of Ukraine
Address: 29, Gogol Str., Dnipropetrovsk, 49044
E-mail: l.l.prokopenko@mail.ru

Tishkova Nataliia Leonidivna – master
Dnepropetrovsk regional institute of public administration, the National academy of public
administration, office of the President of Ukraine
Address: 29, Gogol Str., Dnipropetrovsk, 49044